

сприяння стабільному та перспективному професійному зростанню та соціальній активності жінок; зменшення рівня жіночого безробіття; подолання майнового розшарування між жінками та чоловіками; надання соціального захисту та соціальної допомоги жінкам; 2) усунення найбільш негативних соціальних факторів (алкоголізму, наркоманії тощо) та покращення якості профілактичної роботи в маргінальному середовищі; 3) профілактика найбільш поширених злочинів, що вчиняються щодо жінок: зґвалтувань, розбещення неповнолітніх, примушування до вступу в статевий зв'язок, проституції, торгівлі людьми тощо; 4) оздоровлення сімейного мікросередовища; зменшення рівня сімейно-побутового насильства; недопущення дитячої бездоглядності та безпритульності; скорочення кількості розлучень; покращення благополуччя в родинах; 5) приведення у відповідність із сучасними вимогами чинних нормативно-правових актів, що регулюють окремі аспекти профілактики сімейно-побутового насильства.

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРАЦІВНИКАМИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Гончаренко. М.О., слухач магістратури НАВС

Останніми роками в межах протидії злочинності вченими-кримінологами дедалі більше уваги приділяється віктимологічному аспекту запобіжної діяльності. Разом із тим, віктимологічна профілактика як один із напрямів запобігання злочинності ще не посіла в нашому суспільстві належного місця. Повністю поділяючи позицію Д. В. Ривмана, зазначимо, що задля підвищення ефективності профілактики необхідно максимально використовувати усі можливості (у тому числі й віктимологічні), а не лише ті, що пов'язані з особою, від якої можна очікувати вчинення злочину. У той же час науковий пошук ефективних заходів запобігання злочинності в органах внутрішніх справ (далі - ОВС) здійснюється здебільшого лише в одному напрямі, тобто заходи впливу розробляються та реалізуються стосовно злочинців чи потерпілих. Що ж до жертви злочину, то частіше за все вона залишається поза увагою фахівців, які займаються питанням профілактики злочинів, що є певною прогалиною у системі протидії злочинності. Проблемі віктимологічної профілактики злочинності серед працівників ОВС України майже не приділяється уваги, а отже, цілий напрямок запобігання злочинності в ОВС залишається поза увагою суб'єктів профілактики, що робить окреслене питання надзвичайно актуальним.

Віктимологічна профілактика як один із напрямків кримінологічної профілактики передбачає специфічну діяльність соціальних інститутів,

спрямовану на виявлення, усунення або нейтралізацію факторів, обставин, ситуацій, що формують віктимну поведінку та обумовлюють учинення злочинів, виявлення груп ризику й конкретних осіб із підвищеним рівнем віктимності та вплив на них з метою активізації їх захисних властивостей, а також розроблення спеціальних засобів захисту від злочинних посягань.

Реалізація віктимологічної профілактики відбувається на двох рівнях соціальної системи запобігання злочинам - загально-соціальному та спеціально-кримінологічному і спрямована на зниження як масової, так й індивідуальної віктимності.

У загальному вигляді віктимологічною можна назвати таку профілактику, що впливає на злочинність через знання жертви. Жертва - це особа, яка постраждала від злочину, і тому оцінювати її поведінку (з етичної точки зору) потрібно дуже обережно. За інших умов це може виглядати як перенесення вини за вчинене на потерпілого, що неприпустимо, особливо коли мова йде про злочини, вчинені правоохоронцями. Саме тому для віктимологічної профілактики особливе значення має вимога здійснення профілактичних заходів на підставі глибокої поваги до особистості, із додержанням норм етики.

Основними завданнями віктимологічної профілактики називають: - утримати від учинення злочину певну категорію осіб, яких провокує на вчинення злочину поведінка потенційних жертв, через що такі злочинці в силу провокації стають своєрідними «жертвами своїх жертв»; - зберегти для суспільства (застосувавши заходи виправлення) тих осіб, які у протилежному випадку могли б стати злочинцями-жертвами; - здійснювати профілактичний вплив із використанням аргументації віктимологічного характеру, доводячи її до об'єктів профілактики через різні канали - перш за все через ЗМІ.

Основним шляхом віктимологічного на прямку профілактики злочинності в ОВС на сьогодні є інформаційне забезпечення. Позитивний запобіжний ефект у віктимологічному аспекті може мати широка роз'яснювальна робота з використанням газет, радіо, телебачення, мережі Інтернет, у яких доцільно висвітлювати рекомендації про елементарні правила поведінки в тих чи інших життєвих ситуаціях, іншу віктимологічну інформацію, що сприятиме підвищенню пильності людей та обізнаності громадян щодо того, як вони мають діяти в разі порушення їх прав.

Керівництвом ОВС і працівниками кадрових служб повинно максимально використовуватися інформування населення про можливість і необхідність захисту своїх прав від незаконних дій несумлінних працівників та надання відповідних рекомендацій.

Ще одним захисним механізмом потенційних жертв від протизаконного насильства з боку працівників ОВС могло б стати чергування у підрозділах ОВС незалежного медичного працівника системи Міністерства охорони здоров'я, який би мав можливість

оглядати осіб, доставлених у райвідділ, та засвідчувати їх фізичний стан до та після проведення слідчих дій працівниками ОВС. Захистити громадян від незаконного затримання або ж перевищення термінів затримання можна шляхом застосування реєстраційних терміналів, які існують у багатьох європейських країнах. Така система дозволяє простежити час та дату перебування громадянина у підрозділі ОВС, встановити конкретного працівника, до якого ця особа була запрошена, а також чимало інших деталей, необхідних для з'ясування всіх обставин перебування у підрозділі окремих громадян. Подібна система вже розроблена та випробувана у Харкові, та, на жаль, ще й до сьогодні не набула поширення.

Отже, віктимологічна профілактика передбачає досить широкі можливості запобігання злочинності серед працівників ОВС: розроблення рекомендацій, проведення широкої інформаційної кампанії, стимулювання громадян до оскарження протиправних дій з боку працівників ОВС, а також повідомлення про можливі порушення закону, які також мають враховуватись під час розроблення загальної системи профілактики злочинності в ОВС. Зазначений напрямок є дуже перспективним, а його недооцінювання позбавляє суб'єктів профілактики низки можливостей ефективно впливати на злочинність в ОВС.